

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Конституційний контроль і практика Конституційного Суду України»

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Освітня програма	Право
Заняття	2 семестр
Лекції	2 раз на тиждень
Семінарські	1 раз на тиждень
Кількість кредитів	4 кредити ЄКТС (120 годин)
Мова викладання	Українська

Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові	Кравець Марина Олександрівна
Науковий ступінь	Кандидат юридичних наук
Вчене звання	Доцент
Посада	Доцент кафедри публічного права
Контакти	kravets.m.o@nmu.one
E-mail	kravets.m.o@nmu.one
Профайл	https://publiclawntu.com.ua
Персональна сторінка	ORCID: https://orcid.org/0009-0005-1156-3321 Google Scholar: https://scholar.google.com.ua/citations?user=IShlCWgAAAAJ&hl=ru
Консультації	ауд.10/303, 2 години на тиждень (згідно графіку індивідуальних консультацій, що розміщений на інформаційному стенді кафедри)
Місце	Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», кафедра публічного права, 49005 м. Дніпро, пр. Дмитра Яворницького, 19; 10 корпус, 3 поверх, ауд. 303
Онлайн-консультації	електронна пошта (щоденно, окрім вихідних і святкових днів) та онлайн-платформа Microsoft Teams

1. Анотацію до курсу

Навчальна дисципліна «Конституційний контроль і практика Конституційного Суду України» є вибірковою складовою підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю D8 «Право». Курс спрямований на формування у студентів системних знань та практичних навичок, необхідних для розуміння сутності та значення конституційного контролю як ключового механізму забезпечення верховенства Конституції України, а також ролі Конституційного Суду у правовій системі держави.

Вивчення дисципліни передбачає поєднання лекційних та практичних занять, роботу з нормативно-правовими актами, рішеннями Конституційного Суду України, практикою

Європейського суду з прав людини, науковими джерелами та виконання індивідуальних завдань. Засвоєні знання та навички стануть основою для подальшої професійної діяльності у сфері конституційного та адміністративного права, а також для проведення наукових досліджень у галузі конституційного правосуддя та прав людини.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Конституційний контроль і практика Конституційного Суду України» є формування у здобувачів вищої освіти системи знань, умінь і практичних навичок, необхідних для глибокого розуміння сутності та значення конституційного контролю як інституту захисту верховенства Конституції та забезпечення балансу гілок влади. Дисципліна покликана розвинути здатність майбутніх фахівців ефективно орієнтуватися у структурі та функціонуванні органів конституційної юстиції в Україні та зарубіжних країнах.

Завдання вивчення дисципліни. Вивчення навчальної дисципліни «Конституційний контроль і практика Конституційного Суду України» передбачає досягнення таких основних завдань:

- розкрити зміст і значення конституційного контролю в системі публічної влади;
- дослідити правовий статус Конституційного Суду України, його повноваження та організацію діяльності;
- охарактеризувати форми й процедури здійснення конституційного контролю;
- ознайомити з практикою Конституційного Суду України та її впливом на розвиток правової системи;
- проаналізувати міжнародні стандарти конституційного правосуддя та їхнє застосування в Україні;
- сформулювати уявлення про взаємозв'язок між конституційним контролем і захистом прав людини;
- розвинути навички критичного аналізу рішень Конституційного Суду України та їхнього значення для правової системи.

Завдання курсу. У процесі опанування дисципліни «Конституційний контроль і практика Конституційного Суду України» здобувачі вищої освіти повинні:

- знати правові основи конституційного контролю в Україні та інших країнах;
- орієнтуватися в джерелах і практиці конституційного правосуддя;
- уміти аналізувати рішення Конституційного Суду України та міжнародних судових органів;
- володіти методами тлумачення та застосування конституційних норм;

- застосовувати здобуті знання у вирішенні практичних завдань конституційно-правового характеру;
- формувати власну правову позицію щодо проблем конституційного контролю та практики Конституційного Суду України.

3. Результати навчання

РН3. Здатність знаходити, аналізувати та узагальнювати рішення Конституційного Суду України, їх наукові та практичні коментарі, а також використовувати сучасні методи дослідження для перевірки достовірності правових позицій.
РН6. Здатність формулювати власну аргументовану правову позицію у справах конституційного судочинства, вміти опонувати іншим точкам зору, аналізувати докази та наводити переконливі правові аргументи.
РН10. Здатність аналізувати взаємодію практики Конституційного Суду України з рішеннями Європейського суду з прав людини та конституційних судів зарубіжних держав, визначати їх вплив на правову систему України.
РН12. Здатність проводити порівняльно-правовий аналіз конституційного контролю в Україні та в інших країнах Європи, враховуючи загальні стандарти демократії, верховенства права і захисту прав людини.
РН13. Здатність аналізувати й оцінювати практику застосування інституту конституційного контролю в Україні, формулювати висновки щодо його ефективності та пропонувати напрями вдосконалення.

4. Структура курсу

Види та тематика навчальних занять
ЛЕКЦІЇ
Тема 1. Конституційний контроль як інститут права
1. Поняття конституційного контролю. 2. Форми конституційного контролю у світі. 3. Моделі конституційної юстиції (американська, європейська). 4. Функції конституційного контролю. 5. Конституційний контроль і верховенство Конституції.
Тема 2. Конституційний Суд України: статус і повноваження
1. Місце Конституційного Суду України в системі органів державної влади. 2. Конституційно-правовий статус суддів КСУ. 3. Види повноважень Конституційного Суду України. 4. Забезпечення незалежності та гарантії діяльності КСУ. 5. Порівняння з конституційними судами інших держав.
Тема 3. Конституційне провадження у справах конституційного контролю
1. Принципи конституційного провадження. 2. Суб'єкти права на конституційне подання. 3. Процедури розгляду справ у Конституційному Суді України. 4. Види актів Конституційного Суду. 5. Вимоги до обґрунтування рішень і висновків.
Тема 4. Тлумачення Конституції України Конституційним Судом
1. Поняття та значення офіційного тлумачення Конституції. 2. Форми та способи тлумачення. 3. Приклади тлумачення окремих конституційних норм. 4. Практика КСУ у справах про офіційне тлумачення. 5. Вплив рішень КСУ на розвиток правової системи України.

Тема 5. Конституційний контроль у сфері прав і свобод людини
1. Гарантії прав і свобод у Конституції України. 2. Конституційні скарги як механізм захисту прав людини. 3. Аналіз практики КСУ у справах про захист прав і свобод. 4. Взаємодія КСУ з ЄСПЛ у сфері прав людини. 5. Порівняння з практикою інших конституційних судів.
Тема 6. Конституційний контроль за діяльністю органів державної влади
1. Контроль за відповідністю законів Конституції. 2. Конституційний контроль за актами Президента України. 3. Контроль за діяльністю парламенту. 4. Контроль за нормативними актами уряду. 5. Практика КСУ щодо балансу гілок влади.
Тема 7. Конституційний контроль у сфері виборчого процесу та референдумів
1. Конституційний контроль виборчого законодавства. 2. Конституційний контроль виборчого законодавства. 3. Рішення КСУ щодо виборчих процесів. 4. Судовий контроль за дотриманням конституційних принципів виборів. 5. Взаємодія КСУ з іншими органами у виборчих справах.
Тема 8. Взаємодія Конституційного Суду України з міжнародними інституціями
1. Взаємовплив національного і міжнародного конституційного контролю. 2. Практика Європейського суду з прав людини та її врахування КСУ. 3. Роль Венеційської комісії у вдосконаленні українського конституційного правосуддя. 4. Порівняння з практикою конституційних судів ЄС. 5. Значення міжнародних стандартів для українського конституціоналізму.
Тема 9. Сучасні виклики та перспективи розвитку конституційного контролю в Україні
1. Реформування Конституційного Суду України. 2. Політичний вплив на конституційне правосуддя. 3. Проблема виконання рішень КСУ. 4. Виклики у період воєнного стану. 5. Перспективи розвитку та європейська інтеграція.

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Спеціально обладнана проектором аудиторія 10/305 або 10/311 для проведення лекційних та семінарських занять.

Для навчання необхідно мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.

Студент повинен мати активований акаунт університетської пошти (student.i.p@nmu.one) на Office 365.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90-100	Відмінно
75-89	Добре

60-74	Задовільно
0-59	Незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної й індивідуальної робіт складатиме не менше 60 балів.

Засоби діагностики та процедури оцінювання

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ			ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ	
навчальне заняття	засоби діагностики	процедури	засоби діагностики	процедури
лекції	контрольні завдання за кожною темою	усне опитування, бліц-опитування, тестування	підсумкове тестування	визначення загальної кількості балів за результатами поточних контролів; підсумкове тестування під час заліку
семінарські	контрольні завдання за кожною темою або індивідуальне завдання	усне опитування, оцінювання презентації виступ-презентація, робота в малих групах, реферат/есе; виконання завдань під час самостійної роботи		

6.3. Поточна успішність формується на основі результатів роботи здобувачів вищої освіти під час семінарських занять, виконання самостійних завдань та підсумкової тестової роботи наприкінці семестру. Активність, якість підготовки, здатність аналізувати рішення Конституційного Суду України та аргументовано відстоювати власну позицію враховуються під час оцінювання на семінарах.

Бали, отримані за роботу на семінарах і самостійні завдання, підсумовуються з результатами фінальної тестової роботи. Сукупність цих показників становить підсумкову оцінку з дисципліни.

Залік (екзамен) проводиться у письмовій формі та включає тестові завдання. Кожна правильна відповідь оцінюється визначеною кількістю балів. Загальна оцінка з навчальної дисципліни «Конституційний контроль і практика Конституційного Суду України» визначається за накопичувальною системою, де максимальна кількість балів становить 100.

6.4. Критерії оцінювання за роботу на семінарських заняттях:

5 балів – відповідність еталону, наведення прикладів з додаткової літератури, правильна мова викладення матеріалу;

4 бали – відповідність еталону, помилки в граматиці та/або орфографії;

3 бали – зміст відповіді має стосунок до предмету запитання, проте не відповідає еталону, містить суттєві граматичні та орфографічні помилки, які ускладнюють розуміння тексту або викривляють зміст повідомлення;

2 бал – наявність текстової відповіді, яка не відповідає еталону, та/або не має стосунку до предмету запитання, містить суттєві граматичні та орфографічні помилки, які ускладнюють розуміння тексту або викривляють зміст повідомлення;

1 бал – відповідь уривчаста, неповна, без системності та аргументів.

0 балів – відсутність відповіді.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність студентів є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі).

У разі порушення студентом академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика. Студенти повинні мати активовану університетську пошту. Обов'язком студента є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Office 365.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком студента є робота з дистанційним курсом «Конституційний контроль і практика Конституційного Суду України».

Усі письмові запитання до викладача стосовно курсу мають надсилатися на університетську корпоративну електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять. Для студентів денної форми навчання відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності. Про відсутність на занятті та причини відсутності студент має повідомити викладача або особисто, або через старосту. Якщо студент захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи. Студентам, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших студентів, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби). Семінарські заняття не проводяться повторно, ці оцінки неможливо отримати під час консультації. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність або в період епідемій) навчання може відбуватись дистанційно – в онлайн-формі, за графіком, за погодженням з викладачем.

7.5. Бонуси. Студенти, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та мають написаний конспект лекцій, отримують додатково 5 балів до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.

7.6. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу студентам буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (Microsoft Forms Office 365), які буде розіслано на університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Конституційний контроль і практика Конституційного Суду України».

8. Ресурси і література:

Нормативні акти:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Закон України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 р. № 2136-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 35. – Ст. 376.
3. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02 червня 2016 р. № 1402-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 31. – Ст. 545.
4. Регламент Конституційного Суду України: Рішення Конституційного Суду України від 22 лютого 2018 р. № 1-р/2018.
5. Висновки та рішення Конституційного Суду України (офіційний сайт) // Конституційний Суд України. – Київ.
6. Європейська конвенція з прав людини від 04 листопада 1950 р. – Рада Європи.
7. Висновки Венеційської комісії щодо України (1997–2024 рр.) // Офіційний сайт Венеційської комісії.
8. Конституційний договір між Верховною Радою України та Президентом України від 08 червня 1995 р. // Урядовий кур'єр. – 1995.

9. Закон України «Про всеукраїнський референдум» від 26 січня 2021 р. № 1135-IX // Відомості Верховної Ради України. – 2021. – № 7. – Ст. 48.
10. Конституційний контроль у зарубіжних країнах: зб. документів / Верховна Рада України. – Київ, 2020.

Судова практика:

1. Рішення Конституційного Суду України від 30 жовтня 1997 р. № 5-зп у справі про тлумачення терміна «законодавство України».
2. Рішення Конституційного Суду України від 14 грудня 1999 р. № 10-рп/99 у справі про смертну кару.
3. Рішення Конституційного Суду України від 16 квітня 2008 р. № 6-рп/2008 у справі про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України.
4. Рішення Конституційного Суду України від 30 вересня 2010 р. № 20-рп/2010 у справі щодо конституційності Закону України «Про внесення змін до Конституції України».
5. Рішення Конституційного Суду України від 29 грудня 1999 р. № 11-рп/99 у справі про застосування смертної кари.
6. Рішення Конституційного Суду України від 25 грудня 2003 р. № 22-рп/2003 у справі про недоторканність народних депутатів.
7. Рішення Конституційного Суду України від 19 квітня 2012 р. № 9-рп/2012 у справі про гарантії незалежності суддів.
8. Рішення ЄСПЛ у справі «Кулік проти України» (заява № 30782/12), 2019 р.
9. Рішення ЄСПЛ у справі «Олександр Волков проти України» (заява № 21722/11), 2013 р.
10. Рішення ЄСПЛ у справі «Забарко та інші проти України» (заява № 6161/04), 2011 р.

Література:

1. Баулін Ю. В. Конституційний Суд України: становлення і розвиток: монографія. – Харків: Право, 2019. – 312 с.
2. Скомороха В. Є. Конституційний контроль в Україні: проблеми та перспективи. – Київ: Юрінком Інтер, 2020. – 280 с.
3. Савчин М. В. Конституційне правосуддя: порівняльно-правове дослідження. – Ужгород: Ліра, 2018. – 356 с.
4. Шаповал В. Конституційне право України. – Київ: Юрінком Інтер, 2017. – 544 с.
5. Кравчук В. М. Конституційний Суд України: теорія і практика. – Львів: СПОЛОМ, 2021. – 400 с.
6. Малишко Н. П. Роль Конституційного Суду у забезпеченні прав і свобод людини. – Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. – 298 с.
7. Рабінович П. Конституційне право людини і громадянина. – Львів: Світ, 2016. – 310 с.
8. Головатий С. Верховенство Конституції та конституційний контроль. – Київ: Парламентське видавництво, 2019. – 272 с.
9. Конституційна юстиція в зарубіжних країнах: навч. посіб. / за ред. М. Савчина. – Ужгород: Гражда, 2020. – 380 с.
10. Конституційний Суд України: практика та коментарі / упоряд. Л. Луць. – Київ: Юрінком Інтер, 2022. – 420 с.

Електронні інформаційні ресурси:

1. <http://www.president.gov.ua>. – офіційний веб-сайт Президента України.
2. <http://www.portal.rada.gov.ua> – офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
3. <http://www.kmu.gov.ua> – офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
4. <http://www.mvs.gov.ua> – офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України.
5. <http://www.court.gov.ua/vscourt> – офіційний веб портал судової влади в Україні
6. <http://www.scourt.gov.ua> – офіційний веб-сайт Верховного Суду України.
7. <http://www.sbu.gov.ua> – офіційний веб-сайт СБУ.
8. <http://www.gp.gov.ua> – офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України.

9. <http://www.minjust.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України.
10. <http://www.reyestr.court.gov.ua> – єдиний реєстр судових рішень в Україні.
11. <http://www.vkka.gov.ua> – офіційний сайт Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури.
12. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського.